

Аксьонова Оксана Валеріївна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування
ПрАТ ВНЗ «МАУП» м. Київ
e-mail: oksana_aksyonova@ukr.net
ORCID: 0000-0003-0380-903

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Aksyonova Oksana
Candidate of economic science (PhD in Economics)
Associate Professor of the Department of Management and Administration,
Kyiv, PrJSC HEI Interregional Academy of Personnel Management
e-mail: oksana_aksyonova@ukr.net
ORCID: 0000-0003-0380-9035

THE EVOLUTION OF SCIENTIFIC APPROACHES TO THE ANALYSIS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ECONOMIC SCIENCE

Анотація. У статті розглянуто еволюцію наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації в економічній науці та визначено її роль у розвитку сучасних міжнародних економічних відносин. Показано, що формування теоретичних засад міжкультурної комунікації відбувалося у тісному зв'язку з розвитком соціальних, гуманітарних та економічних наук, а також під впливом процесів глобалізації світової економіки.

Встановлено, що початковий етап досліджень, який сформувався у середині ХХ століття, базувався переважно на психологічних та антропологічних підходах до аналізу культури. У цей період основна увага приділялася вивченню культурних цінностей, норм поведінки та особливостей комунікації представників різних культур. Класичні праці дослідників заклали фундамент для розуміння впливу національної культури на організаційну поведінку, управлінські практики та міжнародну економічну взаємодію.

Другий етап розвитку досліджень, що охоплює кінець ХХ — початок ХХІ століття, характеризується активною інтеграцією економічних, соціологічних та міждисциплінарних підходів. Міжкультурна комунікація почала розглядатися як важливий фактор ефективності міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності та інституційного розвитку. Особлива увага приділялася проблемам культурних бар'єрів у міжнародному бізнесі, механізмам адаптації бізнес-процесів до культурних особливостей партнерів, а також трансферу технологій у глобальному економічному середовищі.

Сучасний етап досліджень пов'язаний із застосуванням цифрових та когнітивно-аналітичних методів, включаючи аналіз великих даних, мережеве моделювання та використання інструментів штучного інтелекту. Це дозволяє здійснювати багаторівневий аналіз комунікативних процесів та оцінювати ефективність міжкультурної взаємодії в умовах цифрової економіки.

У роботі також розглянуто ключові концептуальні підходи до дослідження міжкультурної комунікації: антропологічний, лінгвістичний, когнітивний, психолінгвістичний та інституційно-економічний. Зроблено висновок, що сучасні дослідження поєднують різні методологічні підходи, формуючи комплексну наукову основу для

аналізу взаємодії культур у міжнародному економічному середовищі та підвищення ефективності глобальної економічної співпраці.

Ключові слова: Міжкультурна комунікація, економічна наука, культурні виміри, глобалізація, цифровізація, міжнародний бізнес, стратегічний ресурс, системний підхід.

Abstract. The article examines the evolution of scientific approaches to the analysis of intercultural communication in economic science and defines its role in the development of modern international economic relations. It shows that the formation of the theoretical foundations of intercultural communication took place in close connection with the development of social, humanitarian and economic sciences, as well as under the influence of the processes of globalisation of the world economy.

It has been established that the initial stage of research, which took shape in the mid-20th century, was based mainly on psychological and anthropological approaches to the analysis of culture. During this period, the main focus was on studying cultural values, behavioural norms and communication characteristics of representatives of different cultures. The classical works of researchers laid the foundation for understanding the influence of national culture on organisational behaviour, management practices and international economic interaction.

The second stage of research development, covering the late 20th and early 21st centuries, is characterised by the active integration of economic, sociological and interdisciplinary approaches. Intercultural communication began to be seen as an important factor in the effectiveness of international trade, investment activities and institutional development. Particular attention was paid to the problems of cultural barriers in international business, mechanisms for adapting business processes to the cultural characteristics of partners, and technology transfer in the global economic environment.

The current stage of research is associated with the use of digital and cognitive-analytical methods, including big data analysis, network modelling, and the use of artificial intelligence tools. This allows for a multi-level analysis of communication processes and an assessment of the effectiveness of intercultural interaction in the digital economy.

The paper also considers key conceptual approaches to the study of intercultural communication: anthropological, linguistic, cognitive, psycholinguistic, and institutional-economic. It is concluded that contemporary research combines various methodological approaches, forming a comprehensive scientific basis for analysing cultural interaction in the international economic environment and improving the effectiveness of global economic cooperation.

Keywords: Intercultural communication, economic science, cultural dimensions, globalisation, digitalisation, international business, strategic resource, systematic approach.

JEL codes: B25, B41, A12, Z13

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації світової економіки та активного розвитку міжнародних економічних зв'язків значно зростає роль ефективної міжкультурної комунікації як одного з ключових чинників успішної економічної взаємодії між державами, підприємствами та організаціями. Посилення інтеграційних процесів, формування глобальних ланцюгів постачання, розширення діяльності транснаціональних корпорацій і поширення цифрових форм співпраці створюють нові виклики для економічних суб'єктів, які змушені функціонувати у багатокультурному середовищі. У таких умовах комунікаційні бар'єри, що виникають через культурні відмінності, різні системи цінностей, норми поведінки та стилі управління, можуть суттєво впливати на ефективність міжнародної економічної діяльності, процеси прийняття управлінських рішень та результати міждержавної і корпоративної співпраці.

Попри значний обсяг наукових досліджень у сфері міжкультурної комунікації, більшість класичних теоретичних підходів сформувалася переважно в межах антропологічних, соціологічних та психологічних концепцій і була орієнтована насамперед на опис культурних відмінностей та особливостей комунікативної поведінки представників різних культур. Водночас сучасні трансформації світової економіки, цифровізація комунікаційних процесів, розвиток онлайн-платформ та формування міжнародних віртуальних команд потребують переосмислення ролі міжкультурної комунікації саме в економічному контексті.

Актуальність проблеми зумовлюється також тим, що міжкультурна комунікація дедалі більше виступає не лише соціокультурним явищем, а й важливим стратегічним ресурсом економічного розвитку, здатним впливати на конкурентоспроможність підприємств, ефективність міжнародних переговорів, інноваційну активність і результативність економічної інтеграції. Разом із тим у сучасній економічній науці все ще існує потреба в систематизації наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації, узагальненні еволюції теоретичних концепцій та визначенні їхнього значення для дослідження економічних процесів у глобалізованому та цифровому середовищі.

У зв'язку з цим актуальним науковим завданням є дослідження еволюції наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації в економічній науці, визначення їхніх методологічних особливостей та ролі у формуванні сучасних моделей міжнародної економічної взаємодії.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика міжкультурної комунікації в економічній науці є предметом досліджень представників різних наукових напрямів — антропології, соціології, психології, комунікаційних студій та економіки. Формування теоретичних засад міжкультурної комунікації відбувалося поступово і відображало еволюцію наукових підходів до вивчення культурних відмінностей та їхнього впливу на соціально-економічні процеси.

Перші наукові дослідження були пов'язані з антропологічними та лінгвістичними підходами до аналізу культури. Значний внесок у розвиток цих ідей зробив Франц Боас [1, 10], який сформулював концепцію культурного релятивізму та підкреслив унікальність кожної культури як системи цінностей і соціальних норм. Подальший розвиток теорії міжкультурної комунікації пов'язаний із роботами Едварда Холла [2], який запропонував концепцію висококонтекстних і низькоконтекстних культур, а також дослідив роль просторових, часових і невербальних аспектів комунікації. Його праці стали важливою основою для аналізу міжкультурних відмінностей у міжнародному бізнесі та економічній взаємодії.

Важливим етапом розвитку наукових досліджень стало формування системних моделей культурних вимірів, запропонованих Г. Хофстеде [3]. У своїх роботах він визначив ключові параметри культурних відмінностей, зокрема індивідуалізм — колективізм, дистанцію влади, уникнення невизначеності та інші показники, які дозволяють порівнювати національні культури та аналізувати їхній вплив на організаційну поведінку, управління та міжнародні економічні відносини. Подальший розвиток цих ідей представлений у працях Ф. Тромпенаарса [8] та Ч. Хемпден-Тернера [8], які досліджували вплив культурних факторів на бізнес-комунікацію та управлінські практики у транснаціональних компаніях.

У сучасних дослідженнях значну увагу приділено міждисциплінарному аналізу міжкультурної комунікації. Роботи В. Гудиканста [7] та Ю. Кім [4, 7]

розглядають комунікацію як складний соціально-психологічний процес адаптації індивідів до іншого культурного середовища. Новітні дослідження акцентують увагу на впливі глобалізації, цифровізації та розвитку інформаційних технологій на міжкультурну взаємодію [11–13]. Зокрема, сучасні науковці аналізують роль цифрових платформ, віртуальних команд та глобальних мереж у формуванні нових моделей економічної комунікації.

Отже, аналіз наукових джерел свідчить про поступовий перехід від описових антропологічних досліджень культури до комплексних міждисциплінарних моделей, які розглядають міжкультурну комунікацію як важливий фактор розвитку міжнародних економічних відносин, глобального бізнесу та інституційної взаємодії.

Методика досліджень. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволяють комплексно проаналізувати розвиток теоретичних підходів до міжкультурної комунікації в економічній науці.

У процесі дослідження використано метод аналізу та синтезу, який дав змогу систематизувати наукові джерела, визначити основні напрями розвитку теорії міжкультурної комунікації та узагальнити результати попередніх досліджень. Історико-логічний метод застосовано для дослідження еволюції наукових підходів до вивчення міжкультурної взаємодії в економічному середовищі та визначення ключових етапів її розвитку.

Порівняльний метод використано для аналізу різних теоретичних моделей культурних відмінностей, зокрема концепцій Холла [2], Хофстеде [3] та Тромпенаарса [8], що дозволило визначити їхні спільні та відмінні характеристики у контексті економічної комунікації. Системний підхід забезпечив розгляд міжкультурної комунікації як складного соціально-економічного явища, що формується під впливом культурних, інституційних та технологічних чинників.

Крім того, застосовано міждисциплінарний підхід, який передбачає інтеграцію методів економіки, соціології, психології та комунікаційних досліджень для більш повного розуміння механізмів міжкультурної взаємодії. Для узагальнення результатів дослідження використано метод наукового узагальнення та структуризації, що дозволило систематизувати основні наукові підходи та представити їх у вигляді узагальнених таблиць.

Застосування зазначених методів забезпечило комплексний аналіз розвитку наукових підходів до міжкультурної комунікації та дозволило визначити її роль у сучасних економічних процесах, міжнародному бізнесі та глобальних комунікаційних системах.

Виділення невирішених раніше частин загальної потреби. Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень у сфері міжкультурної комунікації, низка аспектів цієї проблематики в економічній науці залишається недостатньо опрацьованою. Більшість класичних досліджень зосереджувалася передусім на культурологічному та соціально-психологічному аналізі комунікаційних відмінностей між представниками різних культур, що знайшло відображення у концепціях культурних вимірів, культурних контекстів та моделях міжкультурної адаптації. Проте ці підходи, попри їхню теоретичну значущість, часто мають обмежений потенціал для пояснення складних комунікативних процесів у сучасному глобалізованому економічному середовищі.

Однією з недостатньо досліджених проблем залишається інтеграція міжкультурної комунікації у системні економічні моделі аналізу міжнародної економічної взаємодії. У більшості робіт культурний фактор розглядається як допоміжна змінна, що впливає на ефективність переговорів, управління персоналом або маркетингових стратегій. Водночас питання комплексного моделювання комунікативних процесів як структурного елементу економічних систем, зокрема у контексті міжнародної торгівлі, глобальних ланцюгів створення вартості та інноваційної кооперації, залишається недостатньо розкритим.

Крім того, сучасні процеси цифровізації економіки формують нові форми міжкультурної взаємодії, пов'язані з використанням цифрових платформ, віртуальних команд та глобальних інформаційних мереж. Попри зростання кількості досліджень у сфері цифрової комунікації, наукове осмислення впливу цифрових технологій, великих даних та мережевих структур на міжкультурні економічні комунікації ще перебуває на початковому етапі. Особливо це стосується формування аналітичних інструментів, здатних оцінювати ефективність міжкультурної взаємодії у цифровому бізнес-середовищі.

Окремої уваги потребує проблема адаптації міжкультурних комунікаційних стратегій до умов регіональних інтеграційних процесів, зокрема у контексті європейської економічної інтеграції. Наявні дослідження переважно зосереджуються на загальних моделях культурних відмінностей, тоді як специфіка комунікативної взаємодії в умовах економічної інтеграції, інституційних трансформацій та формування спільних економічних просторів потребує подальшого комплексного аналізу.

Таким чином, актуальним науковим завданням є поглиблення теоретико-методологічних підходів до аналізу міжкультурної комунікації як складової економічних процесів, а також розроблення інтегративних моделей, що поєднують культурні, інституційні, цифрові та економічні фактори у дослідженні сучасних форм міжнародної економічної взаємодії.

Метою статті систематизація та аналіз еволюції наукових підходів до дослідження міжкультурної комунікації в економічній науці, а також визначення сучасних теоретико-методологічних тенденцій її розвитку в умовах глобалізації, цифровізації та посилення міжнародної економічної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Аналіз міжкультурної комунікації в економічній науці протягом останніх десятиліть зазнав суттєвої трансформації, що відображає як розвиток методологічних парадигм, так і глобалізаційні процеси світової економіки. Початковий етап досліджень, який умовно можна віднести до середини ХХ століття, характеризувався домінуванням **психологічно-антропологічних моделей**, які орієнтувалися на вивчення культурних цінностей та норм поведінки суб'єктів економічних відносин у різних соціокультурних контекстах. Класичні праці Холла [2] та Хофстеде [3] заклали фундамент для формування уявлень про вплив національної культури на організаційну поведінку та бізнес-практики, створивши базу для подальших кількісних і якісних досліджень у сфері економічної взаємодії.

Другий етап розвитку концептуальних підходів до міжкультурної комунікації в економічних науках охоплює кінець ХХ — початок ХХІ століття і відзначається інтеграцією економіко-структурних та соціологічних методів аналізу. На даному етапі формуються системні та міждисциплінарні моделі, що дозволяють розглядати міжкультурну комунікацію як чинник підвищення ефективності

міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності та інституційного розвитку. Особливу увагу приділено механізмам трансферу технологій, інституційним бар'єрам та адаптації бізнес-процесів до культурних особливостей партнерів у міжнародних економічних відносинах.

Сучасний етап досліджень характеризується появою цифрових та когнітивно-аналітичних методик, що забезпечують багаторівневий аналіз комунікативних процесів із застосуванням великих даних (Big Data), мережових моделей та штучного інтелекту для оцінки ефективності міжкультурних економічних взаємодій. Виникає нова парадигма, що розглядає міжкультурну комунікацію не лише як соціокультурний, але й як стратегічний ресурс економічних систем, здатний впливати на конкурентоспроможність підприємств, інноваційну активність та інтеграційні процеси у глобальній економіці.

Таким чином, еволюція наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації в економічній науці відображає поступовий перехід від експліцитного описового аналізу культурних характеристик до системного, інструментального та технологічно-орієнтованого моделювання комунікативних процесів у міжнародному економічному середовищі.

Еволюцію наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації в економічній науці та суміжних дисциплінах показано в таблиці 1.

Таблиця 1

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Період, етап розвитку	Основні наукові підходи	Суть підходу	Джерела
Початкові теоретичні засади (1950–1970 рр.)	Антропологічний, лінгвістичний	Аналіз культури як системи значень, вплив на спілкування; зародження досліджень міжкультурної комунікації через антропологію, лінгвістику і початки соціальних наук.	Martin, Nakayama, & Carbough, 2012; ранні впливи Холла [2], Боаса [3], Сапіра (історичні теоретичні основи)
Структурно-функціональні моделі (1970–1980 рр.)	Теорії культурних вимірів	Вимірювання культурних відмінностей (культурні контексти, культурні виміри), акцент на категорії «високий/низький контекст» (Е. Холл).	Холл — типологія культурних контекстів: високий, низький контекст [2]
Міждисциплінарний та функціональний підхід (1980–1990 рр.)	Соціальний науковий, інтегративний	Інтеграція комунікації, психології, соціології; аналіз міжгрупових комунікацій і впливу культурних змін на поведінку.	Gudykunst & Kim (комунікація з незнайомцями); ранні роботи Гадікана та ін. (теоретичні підходи) [7]
Крос-культурні моделі в міжнародному бізнесі (1990–2000 рр.)	Моделі культурних вимірів у бізнес-контексті	Вивчення впливу культурних різниць на міжнародну економічну діяльність та бізнес-комунікацію; моделі Гофстеде, Тромпенаарса.	Hofstede — культурні виміри; Trompenaars — культурні моделі для бізнесу [3]
Когнітивні та психолінгвістичні підходи (2000–2010 рр.)	Когнітивний, психолінгвістичний	Зосередження на сприйнятті, обробці інформації комунікантами; роль культурних схем та когніції.	Дослідження інтегративних теорій адаптації (Kim) [4]

Період, етап розвитку	Основні наукові підходи	Суть підходу	Джерела
Інституційно-економічні та глобалізаційні підходи (2010-сьогодні)	Системний, інституційний, економічний	Аналіз міжкультурної комунікації в рамках міжнародних економічних відносин, глобалізації, цифровізації, менеджменту мультикультурних команд.	Аксьонова & Яценко (інституційно-економічні механізми) [6]
Сучасні інтегративні та критичні підходи (2020-сьогодні)	Праксеологічний, критично-системний	Орієнтація на практичні стратегії, критичний аналіз культурних упереджень, застосування цифрових технологій.	Практико-орієнтовані підходи у IC (Giustini 2025) [9]
Контекстуальні прикладні підходи (2020-сьогодні)	Європейський, євроінтеграційний	Аналіз впливу культурних відмінностей у контексті економічних процесів, інтеграції, євроінтеграції і глобальних ринків.	Міжкультурна комунікація в євроінтеграції (Аксенова О.В., 2024) [6]
Системний та мережевий підхід (2020-сьогодні)	Системний, мережевий	Розгляд комунікаційних мереж, ролі цифрових платформ та глобальних мереж для міжкультурної взаємодії.	Узагальнення системних та мережевих підходів у міжкультурній взаємодії

Джерело: адаптовано автором

Таблиця 2

**СУЧАСНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПІДХОДИ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

Напрямок, період	Сучасні наукові підходи	Основна ідея, суть	Приклади застосування в економічних дослідженнях	Джерела
Цифрова міжкультурна комунікація (2020-сьогодні)	Цифровий, онлайн-комунікаційний	Дослідження впливу цифрових платформ, соціальних мереж та віртуальних команд на міжкультурну взаємодію	Управління мультикультурними командами в онлайн-бізнесі; дистанційні переговори	Giustini, 2025 [9]; Aksonova & Yatsenko, 2024 [6]
Глобалізаційні та інституційні підходи	Інституційно-економічний	Аналіз впливу культурних відмінностей на міжнародну торгівлю, бізнес-стратегії та економічні інтеграційні процеси	Міжнародні переговори, глобальні ланцюги постачання, транснаціональні корпорації	Hofstede, 2001 [3]; Trompenaars & Hampden-Turner, 2012 [8]; Aksonova & Yatsenko, 2024 [6]
Критичні та праксеологічні підходи	Критично-орієнтований, практичний	Використання стратегій подолання культурних бар'єрів, боротьба зі стереотипами, оптимізація комунікації в бізнес-контексті	Підвищення ефективності міжнародних команд, розробка міжкультурних навчальних програм	Giustini, 2025 [9]

Напрямок, період	Сучасні наукові підходи	Основна ідея, суть	Приклади застосування в економічних дослідженнях	Джерела
Системно-мережевий підхід	Мережевий, системний	Аналіз глобальних комунікаційних мереж, ролі цифрових платформ, взаємозалежності культур у світовій економіці	Міжнародна координація проєктів, бізнес-екосистеми, міжнародні стартапи	Giustini, 2025 [9]; Aksyonova & Yatsenko, 2024 [6]
Інтегративний європейський підхід	Євроінтеграційний, прикладний	Орієнтація на культурну адаптацію у процесах економічної інтеграції та співпраці	Бізнес-проєкти у країнах ЄС, культурна адаптація маркетингових стратегій	Aksyonova & Yatsenko, 2024 [6]

Джерело: адаптовано автором

Міжкультурна комунікація як наукова дисципліна формувалася на перетині соціальних, гуманітарних та економічних наук. Перші дослідження зосереджувалися на антропологічному та лінгвістичному аналізі культури як системи цінностей, норм і символів, що впливають на поведінку індивідів у соціальному та економічному середовищі. Вже на даному етапі акцент робився на порівнянні культур, вивченні мовних кодів та невербальних засобів комунікації.

Великий вплив на становлення дисципліни мали класичні теоретики. Франц Боас [1] підкреслював культурний релятивізм та унікальність кожної культури, що заклало основу для порівняльних досліджень. Едвард Холл [2] запровадив концепцію високого та низького культурного контексту, що дозволило пояснити відмінності в комунікаційних стилях різних народів. Герт Хофстеде [3] розвинув систематичну методичку порівняння культур через виміри, такі як індивідуалізм та колективізм чи дистанція влади, що широко застосовується в міжнародному бізнесі. Юнг Юн Кім [4] запропонувала інтегративну теорію міжкультурної адаптації, яка поєднує соціальні, психологічні та комунікаційні аспекти.

Таблиця 3

КАТЕГОРІЇ, ЯКІ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ПРИ АНАЛІЗІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Категорія, напрямок	Зміст, що розглядається	Методи, підходи	Приклади застосування в економічній науці	Джерела
Теоретичні засади міжкультурної комунікації	Основні поняття, визначення, історія розвитку науки про міжкультурну комунікацію	Антропологічний, лінгвістичний, соціально-науковий	Аналіз культурних норм, мовних кодів, вплив культури на економічну поведінку	Martin, Nakayama & Carbaugh, 2012 [5]; Boas, 1911 [1]
Культурні виміри та моделі	Основні моделі культурних відмінностей (Холл, Гофстеде, Тромпенаарс)	Структурно-функціональний, крос-культурний	Порівняння національних культур для бізнесу, маркетингу, переговорів	Hall, 1976; Hofstede, 2001 [3]; Trompenaars & Hampden-Turner, 2012 [8]

Категорія, напрямок	Зміст, що розглядається	Методи, підходи	Приклади застосування в економічній науці	Джерела
Міждисциплінарні підходи	Інтеграція комунікацій, психології, соціології	Когнітивний, психолінгвістичний	Дослідження міжгрупових відносин, адаптації співробітників у міжнародних компаніях	Kim, 2001; Gudykunst & Kim, 2003 [4]
Міжкультурна комунікація в бізнесі та економіці	Застосування теорій у міжнародному бізнесі, менеджменті, маркетингу	Інституційно-економічний, глобалізаційний	Вивчення впливу культурних відмінностей на переговори, транснаціональні корпорації	Hofstede, 2001 [3]; Aksyonova & Yatsenko, 2024 [6]
Цифрові та мережеві комунікації	Онлайн-взаємодія, віртуальні команди, цифрові платформи	Системний, мережевий, цифровий	Управління міжнародними проектами, глобальні економічні платформи	Giustini, 2025 [9]; Aksyonova & Yatsenko, 2024 [6]
Критичні та праксеологічні аспекти	Стратегії подолання культурних бар'єрів, боротьба зі стереотипами	Праксеологічний, критичний	Оптимізація комунікації у міжнародних командах, розробка програм навчання	Giustini, 2025 [9]
Прикладні контексти та інтеграція	Євроінтеграційний, глобальний, практичний	Прикладний, інтегративний	Міжнародні проекти, маркетинг, адаптація бізнес-стратегій до культурних особливостей	Aksyonova & Yatsenko, 2024 [6]

Джерело: адаптовано автором

Етапи розвитку міжкультурної комунікації як наукової дисципліни можна поділити на кілька фаз. Перший — антропологічний та лінгвістичний, коли головним було вивчення культурних норм і мовних систем. Другий — структурно-функціональний та крос-культурний підхід, що дав змогу створювати моделі для порівняння культур у бізнесі та економічній сфері. Третій — міждисциплінарний та інтегративний, коли до досліджень додаються психолінгвістичні, соціологічні та економічні аспекти. Сучасний етап характеризується використанням цифрових технологій, глобальних мереж та практичних підходів у менеджменті, маркетингу та міжнародному бізнесі.

Дискусія. Розвиток наукових підходів до аналізу міжкультурної комунікації в економічній науці свідчить про поступовий перехід від описово-культурологічних концепцій до системно-інституційних і технологічно орієнтованих моделей дослідження. Класичні теорії культурних вимірів і контекстів заклали фундамент для розуміння впливу культурних відмінностей на економічну поведінку, однак у сучасних умовах глобалізації вони потребують подальшого методологічного переосмислення. Дискусійним залишається питання універсальності традицій-

них моделей культурних вимірів, оскільки сучасні цифрові середовища та глобальні мережі трансформують характер комунікативної взаємодії, зменшуючи жорсткість культурних меж. Водночас актуалізується проблема інтеграції соціокультурних та економічних чинників у межах комплексних міждисциплінарних моделей. Особливої уваги потребує роль цифрових платформ, штучного інтелекту та великих даних у формуванні нових форматів міжкультурної економічної комунікації. У цьому контексті постає необхідність розроблення інструментальних підходів, які поєднували б культурологічний аналіз із економіко-інституційним моделюванням комунікаційних процесів у глобальному економічному середовищі.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що міжкультурна комунікація поступово трансформувалася з переважно гуманітарного напрямку досліджень у важливий інструмент аналізу економічних процесів у глобалізованому світі. Еволюція наукових підходів від антропологічних та лінгвістичних концепцій до системних, інституційних і цифрових моделей відображає розширення предметного поля дослідження та інтеграцію економічних, соціологічних і комунікативних підходів.

Встановлено, що сучасні дослідження міжкультурної комунікації дедалі більше орієнтуються на прикладні аспекти міжнародного бізнесу, управління мультикультурними командами, розвитку глобальних мереж та цифрових комунікацій. У цьому контексті міжкультурна комунікація розглядається не лише як соціокультурний феномен, а й як стратегічний ресурс підвищення конкурентоспроможності економічних систем.

Таким чином, подальший розвиток досліджень у цій сфері пов'язаний із формуванням інтегративних методологічних підходів, що поєднуюватимуть культурний, інституційно-економічний та цифровий аналіз для більш глибокого розуміння комунікаційних процесів у міжнародному економічному середовищі.

Література

1. Boas, F. *The mind of primitive man*. New York, NY: Macmillan Company/ 1911. <https://doi.org/10.1177/000271621304600136>
2. Hall, E. T. *Beyond culture*. Garden City, NY: Anchor Press/Doubleday. 1976. https://monoskop.org/images/6/60/Hall_Edward_T_Beyond_Culture.pdf
3. Hofstede, G. *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2001. [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(02\)00184-5](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(02)00184-5)
4. Kim, Y. Y. *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2001. <https://doi.org/10.4135/9781452233253>
5. Martin, J. N., Nakayama, T. K., & Carbaugh, D. *Intercultural communication in contexts* (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill. 2022. <https://studylib.net/doc/27853552/intercultural-communication-in-contexts?p=2>
6. Aksyonova, O., & Yatsenko, O. *Intercultural communication in the context of European integration*. Kharkiv: KHMNU Press. 2024. Retrieved from <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1829>
7. Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication* (4th ed.). New York, NY: McGraw-Hill. 2003. <https://doi.org/10.1525/aeq.1986.17.1.05x0979q>

8. Trompenaars, F., & Hampden-Turner, C. *Riding the waves of culture: Understanding diversity in global business* (3rd ed.). London: Nicholas Brealey Publishing, 2012. <https://doi.org/10.1002/hrdq.3920100209>
9. Giustini, D. *Critical approaches to digital intercultural communication*. *Journal of Intercultural Studies*/ 2025. 46 (1), 15–35. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17475759.2025.2549324>
10. Early anthropological foundations: Boas, F. *The mind of primitive man*. New York, NY: Macmillan, 1911. <https://doi.org/10.1086/ahr/17.3.587>
11. Шлапак А., Яценко О., Івашенко О., Зарицька Н., Осадчук, В. Цифрова трансформація міжнародної торгівлі в контексті глобальної конкуренції: технологічні інновації та інвестиційні пріоритети. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2023, 6(53), 334–347. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.53.2023.4241>
12. Кудласенко С., Яценко О., Луньова Т., Яценко О., Шарук Т., Дендеберя Д. Стратегічне управління та вдосконалення систем підтримки й просування національного експорту для забезпечення сталого розвитку. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2025. 4(63), 280–295. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.63.2025.4811>
13. Osadchuk, V., Yatsenko, O., & Iatsenko, O. (2024). Digital imperative and innovations in international trade. *Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics*, 2024. 13, 25–58. <http://doi.org/10.33111/nfmte.2024.025>

References

1. Boas, F. (1911). *The mind of primitive man*. New York, NY: Macmillan Company. <https://doi.org/10.1177/000271621304600136>
2. Hall, E. T. (1976). *Beyond culture*. Garden City, NY: Anchor Press/Doubleday. https://monoskop.org/images/6/60/Hall_Edward_T_Beyond_Culture.pdf
3. Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(02\)00184-5](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(02)00184-5)
4. Kim, Y. Y. (2001). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. – <https://doi.org/10.4135/9781452233253>
5. Martin, J. N., Nakayama, T. K., & Carbaugh, D. (2022). *Intercultural communication in contexts* (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill. <https://studylib.net/doc/27853552/intercultural-communication-in-contexts?p=2>
6. Aksyonova, O., & Yatsenko, O. (2024). *Intercultural communication in the context of European integration*. Kharkiv: KHMNU Press. Retrieved from <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1829>
7. Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. (2003). *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication* (4th ed.). New York, NY: McGraw-Hill. <https://doi.org/10.1525/aeq.1986.17.1.05x0979q>
8. Trompenaars, F., & Hampden-Turner, C. (2012). *Riding the waves of culture: Understanding diversity in global business* (3rd ed.). London: Nicholas Brealey Publishing. <https://doi.org/10.1002/hrdq.3920100209>
9. Giustini, D. (2025). *Critical approaches to digital intercultural communication*. *Journal of Intercultural Studies*, 46 (1), 15–35. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17475759.2025.2549324>
10. Early anthropological foundations: Boas, F. (1911). *The mind of primitive man*. New York, NY: Macmillan. <https://doi.org/10.1086/ahr/17.3.587>
11. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. (2023). Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological

innovations and investment priorities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(53), 334–347. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4241>.

12. Kudlaenko S., Yatsenko O., Lunova T., Iatsenko O., Sharuk T., Dendeberia D. (2025). Strategic management and improvement of national export support and promotion systems to ensure sustainable development. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(63), 280–295. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4811>

13. Osadchuk, V., Yatsenko, O., & Iatsenko, O. (2024). Digital imperative and innovations in international trade. *Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics*, 13, 25–58. <http://doi.org/10.33111/nfmte.2024.025>

Стаття надійшла 20.11.2025; прийнята до друку 12.03.2026 року

DOI 10.33111/vz_kneu.42.26.01.02.012.018

ISSN printed: 2415-850X; online: 2415-8518.

УДК 330.46:368

Бабак Людмила Олександрівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОП «Економічна кібернетика і Дата Сайнс»
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, Київ, Україна
e-mail: liudmyla.babak1@kneu.ua

Юнькова Олена Олександрівна
канд. фіз.-мат. наук, доцент, професор кафедри
штучного інтелекту, моделювання та статистики,
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-8326-5383
e-mail: yunkova.olena@kneu.edu.ua
+0380957041704

КІЛЬКІСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПІДХОДУ

Babak Liudmyla Oleksandrivna
Master's Degree Student
Educational Program «Economic Cybernetics and Data Science»
Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine
E-mail: liudmyla.babak1@kneu.ua

Yunkova Olena Oleksandrivna
PhD in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor
Department of Artificial Intelligence, Modelling, and Statistics
Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-8326-5383
e-mail: yunkova.olena@kneu.edu.ua

QUANTITATIVE ASSESSMENT OF AN INSURANCE COMPANY'S FINANCIAL STABILITY BASED ON AN INTEGRAL APPROACH

Анотація. Метою дослідження є розроблення та практична апробація математичної методології побудови інтегрального показника фінансової стійкості страхової компанії, що забезпечує комплексну кількісну оцінку її фінансового стану на основі системи взаємопов'язаних фінансово-економічних показників. Запропонова-